[1]הוועדה הארכיטקטונית 1962-1964

בסוף שנת 1962, רגע לפני התפתחותה הדרמטית של קריית אונו, הוזמן הפסל ואדריכל הגנים יצחק דנציגר, על ידי יעקב כהן ראש המועצה, להקים ולעמוד בראש וועדה ארכיטקטונית, שתהווה גורם מקצועי ומשפיע על עיצובו של הישוב. דנציגר לא עסק בתכנון ערים ולכן צרף אליו כסגן את האדריכל הצעיר רם כרמי[2] (כהן 2007).

דיון בוועדה הארכיטקטונית (צילום היסטורי מתוך א.ה.ק"א)
Meeting at the Architectural Committee

ההכרות בין כהן לדנציגר, החלה עוד בשנת 1957, כאשר זכה דנציגר עם האדריכל יעקב שלגי בתחרות על תכנון הרחבת גן הגיבורים בלב כפר אונו, שתכנן בתחילת 1951 אדריכל הגנים יחיאל סגל. הצעתם להרחבת הגן כללה את תכניתו המקורית של סגל ויצרה תכנית מגובשת אחת. תכנית הגן בוצעה בין השנים 1961-1962.

קריית אונו, שמאז שנות החמישים קלטה עלייה בממדים עצומים[3], עמדה בפני פתוח אינטנסיבי שאיים על תשתיותיה החברתיות והכלכליות. במטרה להימנע, ככל שניתן, מטעויות תכנוניות כפועל יוצא מהיקף הפרויקט, הקים כהן גוף מקצועי בלתי תלוי, שייעץ, יפקח ויבקר את כל התכניות העתידות להתבצע בקרית אונו. כך נולדה ה"וועדה הארכיטקטונית" שמטרות העל שלה הוגדרו כך[4]:

---

[1] שבתאי-ציזר נעמה, "מתחם מגורים "קיראון", קריית אונו, אתגרים עכשוויים בשימור המתחם", הטכניון, מאי 2011
[2] דנציגר וכרמי עמדו בראש הוועדה בשכר.
[3] כ-4000 תושבים קלטו 4500 תושבים, שהובאו למעברה, בתחילת שנות החמישים
[4] בפועל יריעת הנושאים שעברו בוועדה הייתה רחבת היקף, החל תכנית האב ותכניות הפיתוח השונות בכפר אונו ובשטח הפיתוח ועד התמודדות עם בעיות עיצוב כלליות כגון: פתרון מסווה לדודי שמש, פתרונות למתקנים לתליית כביסה, שילוט

1. להכין את תכנית האב של קריית אונו
2. לייעץ למועצה בכל העניינים הכרוכים בתכנון בניני ציבור, לרבות אלה המוקמים עי גופים פרטיים ולרבות עבודות הפתוח שיבוצעו ע"י המועצה.

כאמור, בראש הוועדה עמד יצחק דנציגר, לסגנו נבחר האדריכל רם כרמי ואליהם הצטרף האדריכל משה קויפמן שהיה מהנדס המועצה בין השנים 1958-1961. כשלושה חדשים מאוחר יותר הצטרף האדריכל ישראל לוטן, שהיכרותו עם קריית אונו החלה עוד בשנת 1951, כשתכנן את מעברת כרכם בתחום "שטח הפיתוח" כאדריכל אגף השיכון במשרד העבודה.

בתזכיר שנוסח ע"י רם כרמי בסוף אוקטובר 1962, ואשר עיקר תוכנו מבוסס על פגישה בינו ובין

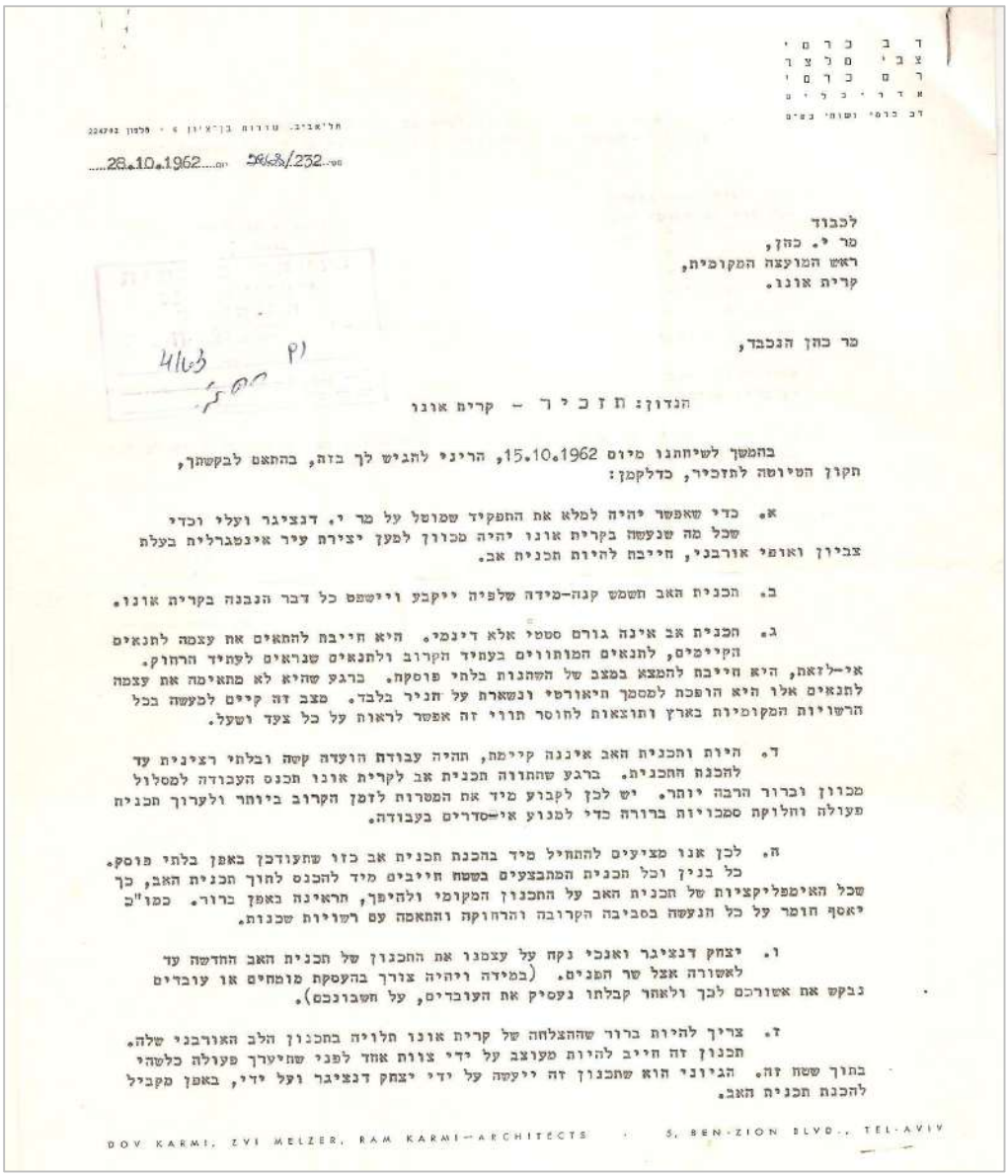

ד ב כ ר מ י
צ ב י מ ל צ ר
ר מ כ ר מ י
א ד ר י כ ל י ם
דב כרמי ושותפי בע"מ

תל-אביב, שדרות בן-ציון 5 · טלפון 224792

28.10.1962 מס' 5663/232

לכבוד
מר י. כהן,
ראש המועצה המקומית,
קריית אונו.

מר כהן הנכבד,

הנדון: ת ז כ י ר - קריית אונו

בהמשך לשיחתנו מיום 15.10.1962, הריני להגיש לך בזה, בהתאם לבקשתך, תקון הטיוטה לתזכיר, כדלקמן:

א. כדי שאפשר יהיה למלא את התפקיד שמושל על מר י. דנציגר ועלי וכדי שכל מה שנעשה בקריית אונו יהיה מכוון למען יצירת עיר אינטגרלית בעלת צביון ואופי אורבני, חייבת להיות תכנית אב.

ב. תכנית האב תשמש קנה-מידה שלפיה ייקבע ויישפט כל דבר הנבנה בקריית אונו.

ג. תכנית אב אינה גורם סטטי אלא דינמי. היא חייבת להתאים את עצמה לתנאים הקיימים, לתנאים המותווים בעתיד הקרוב ולתנאים שנראים לעתיד הרחוק. אי-לזאת, היא חייבת למצא במצב של השתנות בלתי פוסקת. ברגע שהיא לא מתאימה את עצמה לתנאים אלו היא הופכת למסמך היאורטי ונשארת על חניר בלבד. מצב זה קיים למעשה בכל הרשויות המקומיות בארץ ותוצאות לחוסר תווי זה אפשר לראות על כל צעד ושעל.

ד. היות ותכנית האב איננה קיימת, תהיה עבודת הועדה קשה ובלתי רצינית עד להכנת התכנית. ברגע שהתווה תכנית אב לקרית אונו תכנס העבודה למסלול מכוון וברור הרבה יותר. יש לכן לקבוע מיד את המטרות לזמן הקרוב ביותר ולערוך תכנית פעולה וחלוקת סמכויות ברורה כדי למנוע אי-סדרים בעבודה.

ה. לכן אנו מציעים להתחיל מיד בהכנת תכנית אב כזו שתעודכן באפן בלתי פוסק. כל בנין וכל תכנית המתבצעים בשטח חייבים מיד להכנס לתוך תכנית האב, כך שכל האימפליקציות של תכנית האב על התכנון המקומי ולהיפך, תראינה באפן ברור. כמו"כ יאסף חומר על כל הנעשה בסביבה הקרובה והרחוקה והתאמה עם רשויות שכנות.

ו. יצחק דנציגר ואנכי נקח על עצמנו את התכנון של תכנית האב החדשה עד לאשורה אצל שר הפנים. (במידה ויהיה צורך בהעסקת מומחים או עובדים נבקש את אשורכם לכך ולאחר קבלתו נעסיק את העובדים, על חשבונכם).

ז. צריך להיות ברור שהצלחה של קרית אונו תלויה בתכנון הלב האורבני שלה. תכנון זה חייב להיות מעוצב על ידי צוות אחד לפני שתיערך פעולה כלשהי בתוך ששח זה. הגיוני הוא שתכנון זה ייעשה על ידי יצחק דנציגר ועל ידי, באפן מקביל להכנת תכנית האב.

DOV KARMI, ZVI MELZER, RAM KARMI—ARCHITECTS · 5, BEN-ZION BLVD., TEL-AVIV

דנציגר לבין כהן כשבועיים קודם לכן, כותב כרמי:

רחוב והתקשרות עם מבצעים, תאורת רחוב, ריהוט רחוב, גינון, בקרה אדריכלית על כל הבניינים, החלטה על כמות בניני הציבור בשטח הפיתוח ובשטח כפר אונו תוך בקרה על תכנונם ועוד נושאים רבים נוספים.

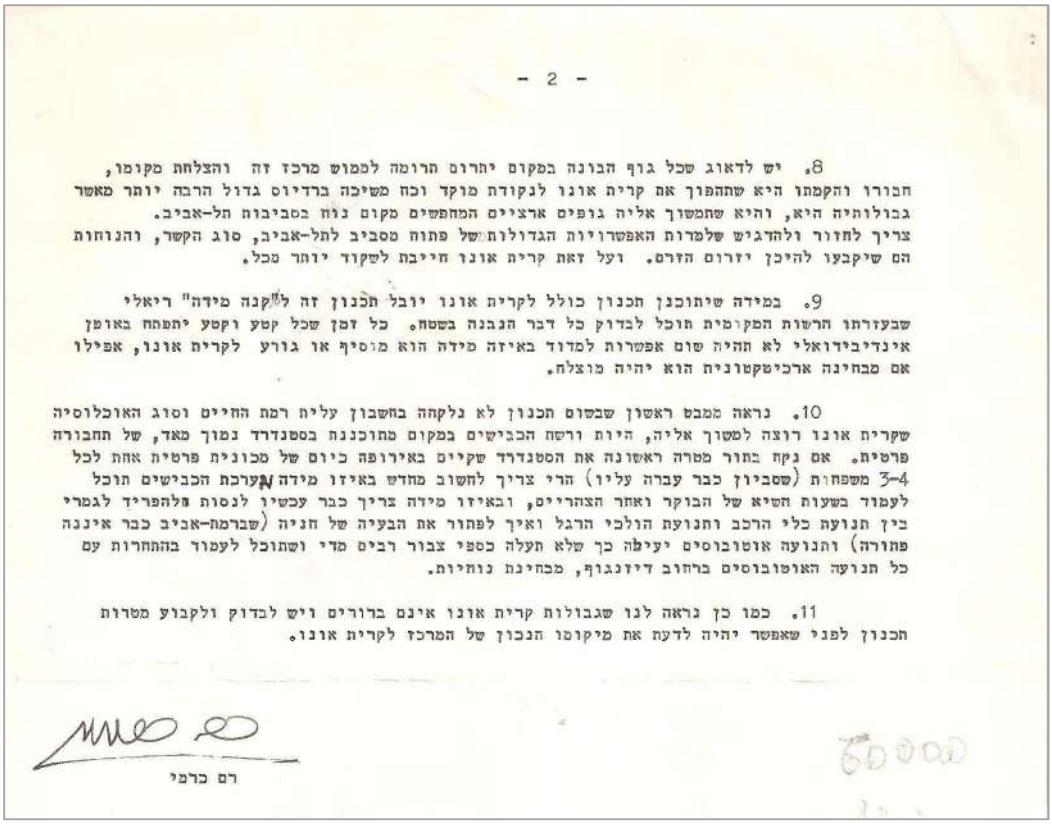

- 2 -

8. יש לדאוג שכל גוף הבונה במקום יתרום תרומה לממוש מרכז זה והצלחת מקומו, חבורו והקמתו היא שתהפוך את קרית אונו לנקודת מוקד וכח משיכה ברדיוס גדול הרבה יותר מאשר גבולותיה היא, והיא שתמשוך אליה גופים ארציים המחפשים מקום נוח בסביבות תל-אביב. צריך לחזור ולהדגיש שלמרות האפשרויות הגדולות של פתוח מסביב לתל-אביב, סוג הקשר, והנוחות הם שיקבעו להיכן יזרום הזרם. ועל זאת קרית אונו חייבת לשקוד יותר מכל.

9. במידה שיתוכנן תכנון כולל לקרית אונו יובל תכנון זה ל"קנה מידה" ריאלי שבעזרתו הרשות המקומית תוכל לבדוק כל דבר הנבנה בשטח. כל זמן שכל קטע וקטע יתפתח באופן אינדיבידואלי לא תהיה שום אפשרות למדוד באיזה מידה הוא מוסיף או גורע לקרית אונו, אפילו אם מבחינה ארכיטקטונית הוא יהיה מוצלח.

10. נראה ממבט ראשון שבשום תכנון לא נלקחה בחשבון עליה רמת החיים וסוג האוכלוסיה שקרית אונו רוצה למשוך אליה, היות ורשת הכבישים במקום מתוכננת בסטנדרד נמוך מאד, של תחבורה פרטית. אם נקח בחור מטרה ראשונה את הסטנדרד שקיים באירופה כיום של מכונית פרטית אחת לכל 3-4 משפחות (שסביון כבר עברה עליו) הרי צריך לחשוב מחדש באיזו מידה ערכת הכבישים תוכל לעמוד בשעות חשיא של הבוקר ואחר הצהריים, ובאיזו מידה צריך כבר עכשיו לנסות להפריד לגמרי בין תנועת כלי הרכב ותנועת הולכי הרגל ואיך לפתור את הבעיה של חניה (שברמת-אביב כבר איננה פתורה) והתנועה אוטובוסים יעילה כך שלא תעלה כספי צבור רבים מדי ושתוכל לעמוד בהתחרות עם כל תנועה האוטובוסים ברחוב דיזנגוף, מבחינת נוחיות.

11. כמו כן נראה לנו שגבולות קרית אונו אינם ברורים ויש לבדוק ולקבוע מטרות תכנון לפני שאפשר יהיה לדעת את מיקומו הנכון של המרכז לקרית אונו.

רם כרמי

אוקטובר 1962, תזכיר (מתוך א.ה.ק"א)

"כדי שאפשר יהיה למלא את התפקיד שמוטל על י. דנציגר ועלי וכדי שכל מה שנעשה בקרית אונו יהיה מכוון למען יצירת עיר אינטגראלית בעלת צביון ואופי אורבאני, חייבת להיות תכנית אב. ....תכנית האב אינה גורם סטטי אלא דינאמי.... היא חייבת להימצא במצב של השתנות בלתי פוסקת. ברגע שהיא לא מתאימה את עצמה לתנאים אלו היא הופכת למסמך תיאורטי ונשארת על הנייר בלבד. מצב זה קיים למעשה בכל הרשויות המקומיות בארץ ותוצאות לחוסר תווי זה אפשר לראות על כל צעד ושעל".

ועוד הוסיף:

"..אנו מציעים להתחיל מייד בהכנת תכנית אב כזו שתעודכן באופן בלתי פוסק. כל בנין וכל תכנית המתבצעים בשטח חייבים להיכנס לתוך תכנית האב, כך שכל האימפליקציות של תכנית האב על התכנון המקומי ולהיפך, תיראנה באופן ברור. כמו כן ייאסף חומר על כל הנעשה בסביבה הקרובה והרחוקה והתאמה עם רשויות שכנות".[5]

בראשי הפרקים לדו"ח ראשוני שהכינו דנציגר וכרמי על קריית אונו הם כתבו בסעיף 5:

"תכנון והתפתחות קריית אונו עברו שלבים שונים ודמותה ומהותה עוברים שינוי רדיקלי. למרות היוזמה שמגלה ראש המועצה בפתוח ושפור מראה המקום נשארה העיר ללא שלד ומהווה טלאי על טלאי של תכנונים שונים, בזמנים שונים ובקנה מידה שונה....יש לראות מראש שעם גדול האוכלוסין בארץ יתמלאו רוב השטחים הפנויים בין תל אביב פתח תקווה ולוד. התפשטות כזו כשהיא בלתי מתכננת היא קטסטרופאלית. קריית אונו נמצאת באזור שהוא עדין ברובו ניתן

[5] מתוך: "תזכיר קרית אונו" נשלח מכרמי לכהן בתאריך: 28.10.62 . א.ה.ק"א, מיכל 37 תיק "הוועדה הארכיטקטונית"

לתכנון...לכן יש מיד לתכנן חוט שדרה למקום ויש לאתר בו את המרכז. יש לדאוג בעיקר לקשר האורגני של כל השיכונים והפיתוחים השונים אל מרכז זה ואת הקשר שלו למערכת התנועה הארצית. רק כך אפשר להפיח חיים במקום ולתת לו לב[6]".

(1964) מפת הישוב. ניתן להבחין בציר "חוט השדרה" המחבר בין קיראון לשכונה הוותיקה, א.מ.ק"א

(1964) Town map The "spinal cord" route connecting Kiron and the old neighborhood is discernible

ציר "חוט השדרה" (איור ב.120) עליו כתב כרמי[7], היה אחד הנושאים החשובים ביותר שהעלו השניים, בנוגע להתפתחותה העתידית של קריית אונו ובתגובה לתכנית הבינוי של לוטן. בעוד שב"תכנית לוטן" התפתחה הקריה לאורך ציר "בקעת אונו" – רחוב לוי אשכול של היום, הרעיון של כרמי ודנציגר היה לתכנן את קריית אונו על בסיס שטחיה הקיימים והעתידיים (איור ב.121). לתפיסתם, כביש "בקעת אונו" יהווה בעתיד ציר תנועה טבעתי בגבולה המזרחי של הקריה (צפון דרום), כשם ששדרות האורנים[8] יהווה ציר מערבי. במרכז השטח הזה, בתחומו המוניציפאלי של הישוב יתוכנן הציר המרכזי (גם הוא צפון דרום) שיחבר את כפר אונו (רחוב בין יהודה) הוותיק עם שטח הפיתוח (רחוב צה"ל) ואשר במרכזו יהיה המרכז העירוני החדש של העיר. סביב "חוט שדרה" זה תתחברנה השכונות החדשות ואליו יתנקזו החיים העירוניים. במפה עירונית שחולקה לציבור בשנת 1961, לצד תכנית הבינוי של לוטן הופיעו שטחים ירוקים (חקלאות) באזור זה של "חוט השדרה" (גושים 7184, 7185) ואולם, במפה נוספת שחולקה לציבור בשנת 1964, נראה כביש "חוט השדרה" כציר ברור המחבר בין המרכז האזרחי בכפר אונו הוותיק (כיכר דרכטן היום) לכיכר צה"ל שלמה המלך שבשטח הפיתוח "קיראון". זהו השריד

[6] מתוך: "ראשי פרקים לדו"ח על קרית אונו", א.ה.ק"א, תיק "הוועדה הארכיטקטונית

[7] כרמי מגיע לקרית אונו, לאחר שהיה שותף להכנת תוכנית המתאר של ה"שכונה לדגמא בבאר שבע. גם שם, מוזכר "חוט השדרה", בדמותו של ציר חזר החוצה את השכונה עליו מאותרים בנייני הציבור.

[8] המשך שדרות האורנים מהווים חיבור שטח הפיתוח עם תל ליטווינקי-תל השומר. בפגישה זו הוחלט להרחיב את השדרה ל-30 מ, שתעשה בהתאם לאפשרות מימון המועצה.

היחיד לאותו רעיון, שלמרות שאומץ ע"י כהן והוועדה הארכיטקטונית כבסיס לתכנון לא יושם ע"י הבאים אחריו.[9]

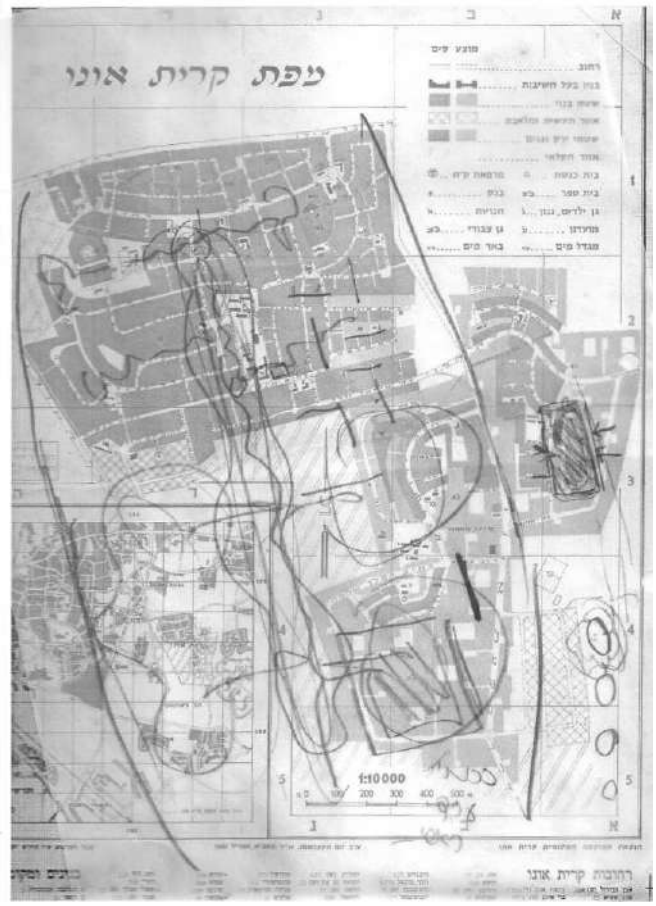

24.8.2009 שרבוט של כרמי על רקע מפת העיר משנית 1961.
הדגמת רעיון "ציר חוט השדרה" (מתוך ראיון עמו).
August 24, 2009 Sketch by Carmi map from 1961.
Demonstrating the concept of the "spinal cord route"

על חשיבותו של ציר "חוט השדרה" ניתן ללמוד ממספר החלטות שהתקבלו בוועדה הארכיטקטונית כבר בראשית מהלך עבודתה. בפרטיכל מישיבה מס.1 מיום 1.11.62 בנושא: "תכנון בנין מסחרי על מגרש בשכנות לקולנוע "אור און" נאמר: *"המיקום של הפרויקט נמצא על **הציר המרכזי**[10] של מרכז החיים התוסס של קרית אונו בעתיד. נוסף לכך יהיה לבנין הנ"ל תפקיד בולט במערכת הבניינים באזור זה והקמתו תצור עובדה ארכיטקטונית ופונקציונאלית בלתי ניתנת לשינויים".* בפרטיכל מישיבה מס. 9 מיום 26.3.63 בנושא: "כביש מס. 4- שטח הפיתוח[11]" נכתב: *"מחליטים על שינוי תוואי על מנת שהכביש יתקשר עם **הציר המתוכנן**[12]".*

במאמר שמפרסם לוטן באוקטובר 63 הוא כותב:

*"מבנה העיר חייב להיות ברור וקל לתפיסה ולהתמצאות בו. דרושה קומפקטיות מספקת כדי לשוות לישוב אופי עירוני עם חיי חברה תוססים, אך עם זאת אין לוותר על שטחי ירק, המשמשים ריאות אויר לעיר, או על שטחי משחק לילדים. בהתחשב עם תנאים אלה מציעה התכנית **מרכז צירי לעיר**, בניגוד למרכזי המשנה בתכנון המקובל, שאין להם קשר בינם לבין עצמם ולבין המרכז העירוני. **המרכז הצירי** יעבור מצפון לדרום קרית אונו ויחבר את*

---

[9] אדמת הפרדס עליה עבר הכביש הייתה אדמה פרטית. כאשר הופשרו לצורך בנייה בסוף שנות התשעים, תכננו החברות היזמיות (שכון עובדים ואזורים) שכונה חדשה (שמה היום: "שכונת רייספלד") שהתעלמה מהציר כדרך מרכזית. הקשר עם השכונה הוותיקה נחלש והניתוק בין השכונות השונות הובלט. היום מתבססת התנועה בין צפון העיר לדרומה בעיקר על כביש לוי אשכול וכביש דורי. כביש צפון דרום העובר בשכונה החדשה אינו מחובר ישירות אל הותיקה אלא דרך פניות רבות.

[10] הדגשה שלי. הכוונה ל"חוט השדרה".

[11] כביש מס.4 הוא כביש שלמה המלך, ציר ראשי מזרח מערב החוצה את "שטח הפיתוח" במרכזו. חשיבותו בכך שהוא תכנן לנקז את התנועה מערבה ומזרחה אל עבר היישובים בסביבה ולחבר את שני ציר האורך הטבעתיים (שד. הארנים (היום דרך דורי) ודרך בקעת אונו (היום רחוב לוי אשכול) במרכז. ניתן לראות בציר הזה ובציר "חוט השדרה" מעין ה"קרדו דקומנוס" של היישוב.

[12] הדגשה שלי. הכוונה לציר "חוט השדרה".

*מרכזה עם דרומו של איזור הפיתוח, כשלאורכו של ציר זה יוקמו כל המבנים בעלי אופי חברתי, ציבורי ומסחרי. כוונת המתכננים היא להבליט את פעילותה של העיר ע"י מיקום כל אירועיה, גם ביום וגם בלילה, וכל חייה הציבוריים והאזרחיים לאורך **ציר** זה"*[13].

שיטת העבודה של הוועדה התגבשה החל מהפגישה השישית שלה. בפגישה זו סוכם שראש המועצה יכתוב מכתב לחברת קיראון ולמשרד השיכון, בו יודיע כי האדריכל ישראל לוטן הוא האחראי לגבי כל ביצוע העבודות ב"שטח הפתוח" ואין לבצע עבודה כל שהיא מבלי לקבל את הסכמתו ע"ג חתימה. לוטן, מצדו, ייתן את הסכמתו רק לאחר שיציג את העניין בפני הוועדה הארכיטקטונית. המועצה המקומית באמצעות סגן ראש המועצה, סמי כץ ומהנדס המועצה, אינג. עמוס אורן, תאמה את העבודות בשטח עם לוטן. עוד הוחלט, שתכנית המתאר המקומית של "שטח הפיתוח" שנמצאה בשלבי הכנה ע"י לוטן, תובא בפני הוועדה בטרם העברתה אל משרד הפנים[14].

חלק מישיבותיה של הוועדה הארכיטקטונית, שעסקו בשטח הפתוח[15], כללו גם אדריכלים ואנשי מקצוע שעבדו על התכנון והבצוע בפועל. כך למשל, הוזמן אדריכל הגנים ליפא יהלום, שמשרדו הועסק ע"י חברת קיראון במספר פרויקטים גדולים בקריה, להציג את עבודותיו ולחוות דעתו. ליפא יהלום ודן צור השאירו את חותמם בתכנון השטחים הפתוחים בשתי שכונות חשובות בקרית אונו: שכונת קיראון ושכונת רימון. כמו כן תכננו את פארק צה"ל שבתכנית "צ" ואת השטח הפתוח של המרכז המסחרי בקיראון ושיכונים נוספים.

בפגישתה ה-37 של הוועדה, אוקטובר 1963, הציג כרמי בפני הוועדה הצעה לתכנית שלד וצפיפויות בשטח קריית אונו. התכנית תכננה על ציר "חוט השדרה" והכילה כ- 20,000 יחידות דיור[16] עם חזון לעיר בת 70,000 תושבים. לאורך הציר תוכננה צפיפות גבוהה, שהלכה וירדה ככל שהתרחקה ממנו[17]. בישיבה נוספת מיום ה- 6.11.63, שדנה במיקום מוסדות ציבור ב"שכונת קיראון" (על שטח של 376 דונם) – בקטע הדרומי שבתכנון לוטן הוצגה מפת השטח בו נמצאת הבנייה בקיראון בשלב מתקדם, ובה צוינו הצעות לאיתור מוסדות ציבור לפי קביעה שנעשתה ע"י חברי הוועדה, עבור 10,000 תושבים ב"שכונה קיראון".

בפגישתה ה-52 של הוועדה הארכיטקטונית מתאריך 12.1.64, הציג רם כרמי בפני הנוכחים את הצעת תכנית השלד הבנויה על ציר מרכזי וחלוקת קריית אונו לשמונה אזורים[18]. כמו כן נתן

---

[13] הבלטה שלי. "קרית אונו בתכנונה" מאת האדריכל י. לוטן "ידיעון קיראון 2", אוקטובר 63, עיזבון האדריכל ישראל לוטן א.א.י. במאמר זה מסביר לוטן את הבעיות הכרוכות בתכנון מרחב קריית אונו. הוא מציין כי בגלל שחלק מהשטח היה מבונה, בשעת התכנון, הפריעה עובדה זו להשיג את אותן מטרות שהיו ניתנות בשטח בתולי. בקורת מעט "מתחסדת" על המציאות הקיימת לה "תרם" בשנות החמישים, כאשר תכנן את ה"אזור הבתולי" כאדריכל אגף התכנון או כעצמאי מול המועצה הקומית ומשרד השיכון.

[14] "פרטיכל 6/63 " ישיבת הוועדה הארכיטקטונית ביום 3.3.63. א.ה.ק"א, מיכל 37 תיק "הוועדה הארכיטקטונית".

[15] תכנון שכונת קיראון

[16] "פרטיכל הוועדה 38/63" מיום 24.10.63 , א.ה.ק"א ,תיק ה"וועדה הארכיטקטונית, מיכל 37

[17] פרטיכל מישיבת הוועדה 37/63 מיום 17.10.63, א.ה.ק"א, תיק ה"הוועדה הארכיטקטונית" מיכל 37

[18] השפעה של התכנון ההולנדי - העיר רוטרדם במחוז Alexanderpolder, תוכננה על בסיס שמונה יחידות שכנות. (Risselada Max, Van den Heuvel Dirk, 2006)

הסבר על מערכת הכבישים ועל חלוקת מוסדות הציבור. שבוע לאחר מכן, בפגישה רבת משתתפים נוספת, אושרה תכנית הבינוי המתוקנת של לוטן תוך הבטחה לטפל בשלושה נושאים חשובים: 1. מעבר תת קרקעי אשר יקשר את השיכון הנדון עם השטח הנמצא מערבה לכביש מספר1. 2. לפתור את בעיית הניקוז ו-3. לטפל בחנייה. הוועדה החלה לדון בנושא השלד והוחלט להמשיך ולדון בו בפגישה הבאה.

לאחר סדרה של שתי פגישות עם יועצי החוץ, נתכנסה הוועדה הארכיטקטונית בפעם האחרונה במארס 64 לתת חוות דעת על תכנית השלד שהוכנה ע"י דנציגר וכרמי. יועצים נוספים הוזמנו להביע את התרשמותם: פרופ. איילון, זרחי, צ'ציק ושביד[19]. תכנית השלד הוצגה בפני הוועדה המורחבת, נתנו הסברים ע"י המתכננים ונערך דיון (נספח 6).

מסקנות הדו"ח הצביעו על הצורך ביצירת ישוב עירוני עצמאי מבחינת שירותיו העצמיים והציבוריים ועל הצורך בהשתלבות בתכנית אזורית. הוועדה המליצה על מבנה עיר וחלוקה לאזורים עפ"י הסכימה המוצעת תוך הדגשת מרכז אחד או שניים. מלבד זאת הומלץ להשאיר אזורים ותיקים בבניה נמוכה ולחזק בבנייה גבוהה על ציר "חוט השדרה". את התכנית המוצעת המליצה הוועדה ליישם עפ"י שלבים.

סיום כתיבת הדוח, הביא לסיום פעילותה של הוועדה. קריית אונו לא עמדה בלחצי הבנייה הגוברת שגרמו, לעיתים, לקבלת החלטות שונה. עם זאת, תרומתה העיקרית של הוועדה, שבראשה עמד דנציגר, הייתה דווקא בליווי המקצועי הצמוד לכל הפרויקטים שעברו דרכה בשנים בהן פעלה. הוועדה תרמה לחיזוק דימויה החיובי של קריית אונו בעיני הציבור כעיר איכותית והעמידה סטנדרטים גבוהים מאוד בתכנון ובעיצוב מבני מגורים, מבני ציבור ומרחבים פתוחים, שלא היו מקובלים בערים מתפתחות באותן השנים.

[19] בראיון שערכתי עם האדריכל יוסי שביד, ב-3.8.09 הוא ספר כי התכנית שהוצגה נראתה לא אפשרית בסדר גודלה ונועזותה. שביד זכר הצגה של תכנית גרפית. לעומתו טען האדריכל רם כרמי, בראיון שקיימתי עמו ב-24.8.09 כי אינו זוכר הצגת תכנית אלא רק הבעת הרעיון כסכימה וסיכום התכנית בכתב. כך או כך, מסמך גרפי לא נמצא, למעט הסכימה הידנית ששרבט כרמי במהלך הפגישה, על רקע מפת קריית אונו.